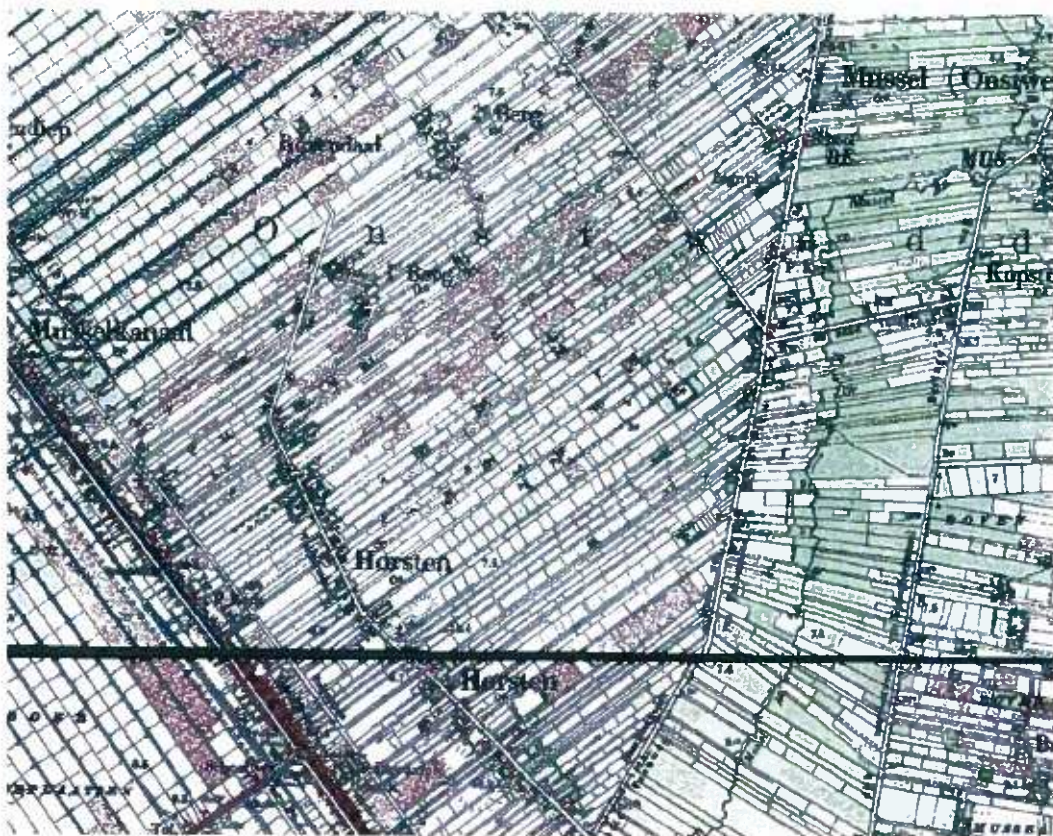

Twee kruisingen aan de N366 bij Musselkanaal (gemeente Stadskanaal)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen

gemeente: Stadskanaal

plaats: Musselkanaal

toponiem: Oomsberg, Exloërweg, Kruisstraat

bevoegd gezag: gemeente Stadskanaal

opdrachtgever: provincie Groningen

uiterste coördinaten deel noord: noordwest 264.138/553.989
noordoost 264.320/554.051
zuidoost 264.458/553.781
zuidwest 264.283/553.662

uiterste coördinaten deel zuid: noordwest 265.229/551.771
noordoost 265.405/551.865
zuidoost 265.582/551.657
zuidwest 265.390/551.454

kaartblad: 13C

CIS-code deel noord: 44936

Cis-code deel zuid: 44937

beheer documentatie: Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente Stadskanaal en E-depot

uitvoerder: Libau

auteur: M. de Jong MA

autorisatie: drs. J. Molema

telefoon: 050-3126545

fax: 050-3123362

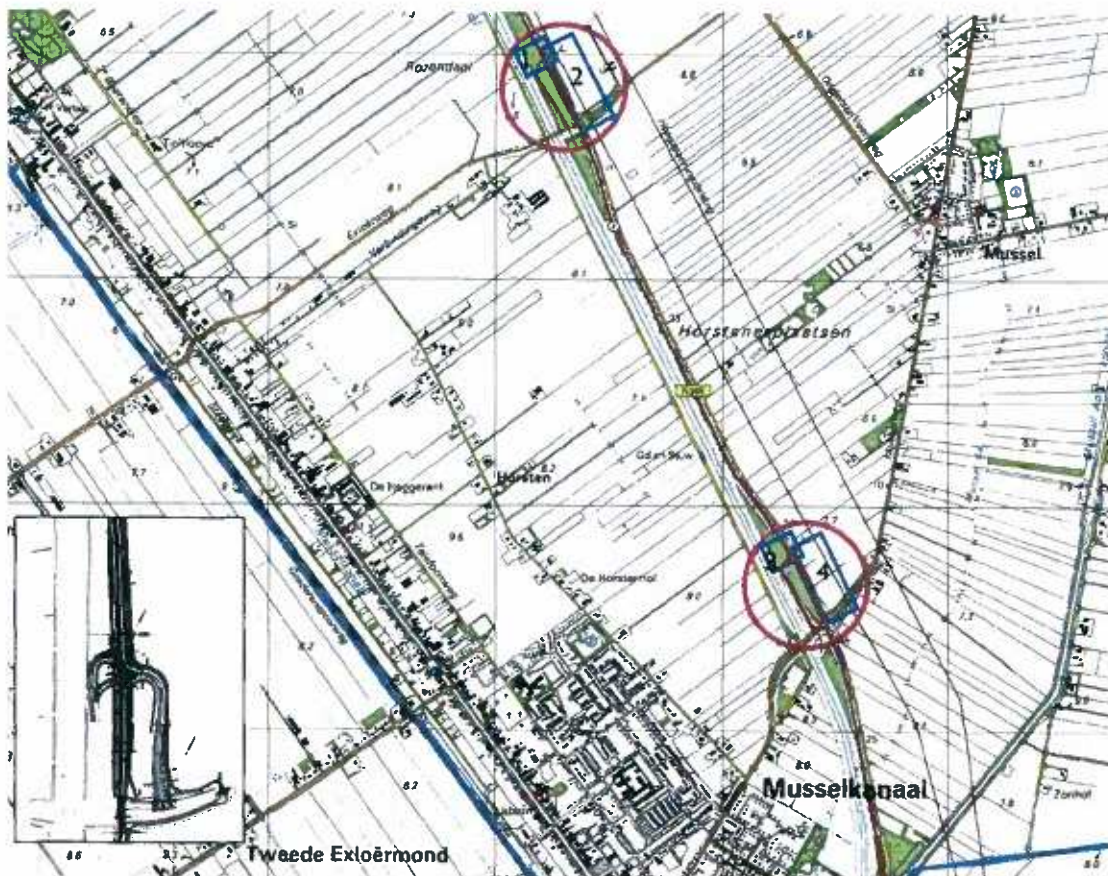
e-mail: info@libau.nl

Twee kruisingen aan de N366 bij Musselkanaal (gemeente Stadskanaal) Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de provincie Groningen, vertegenwoordigd door dhr. T. van der Velde, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor aansluitingen van de N366 met Exloërweg en de Kruisstraat. Beide kruisingen liggen ten noordoosten van Musselkanaal in de gemeente Stadskanaal (zie figuur 1). De aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen om de kruispunten te vernieuwen en uit te breiden met een extra aansluiting ten oosten van de weg. De gebieden waar de ingrepen gaan plaatsvinden wordt in dit bureauonderzoek verder aangeduid als (noordelijk en zuidelijk) plangebied.

Figuur 1: Topografische kaart van Musselkanaal en de N366 met in het noorden de aansluiting op de Exloërweg en in het zuiden de aansluiting op de Kruisstraat (Topografische Atlas Groningen). De uitbreiding van beide kruispunten is globaal aangegeven in blauw. De geplande werkzaamheden ter plaatse van de aansluiting op de Exloërweg zijn in de inzet links onder weergegeven (bron: provincie Groningen).

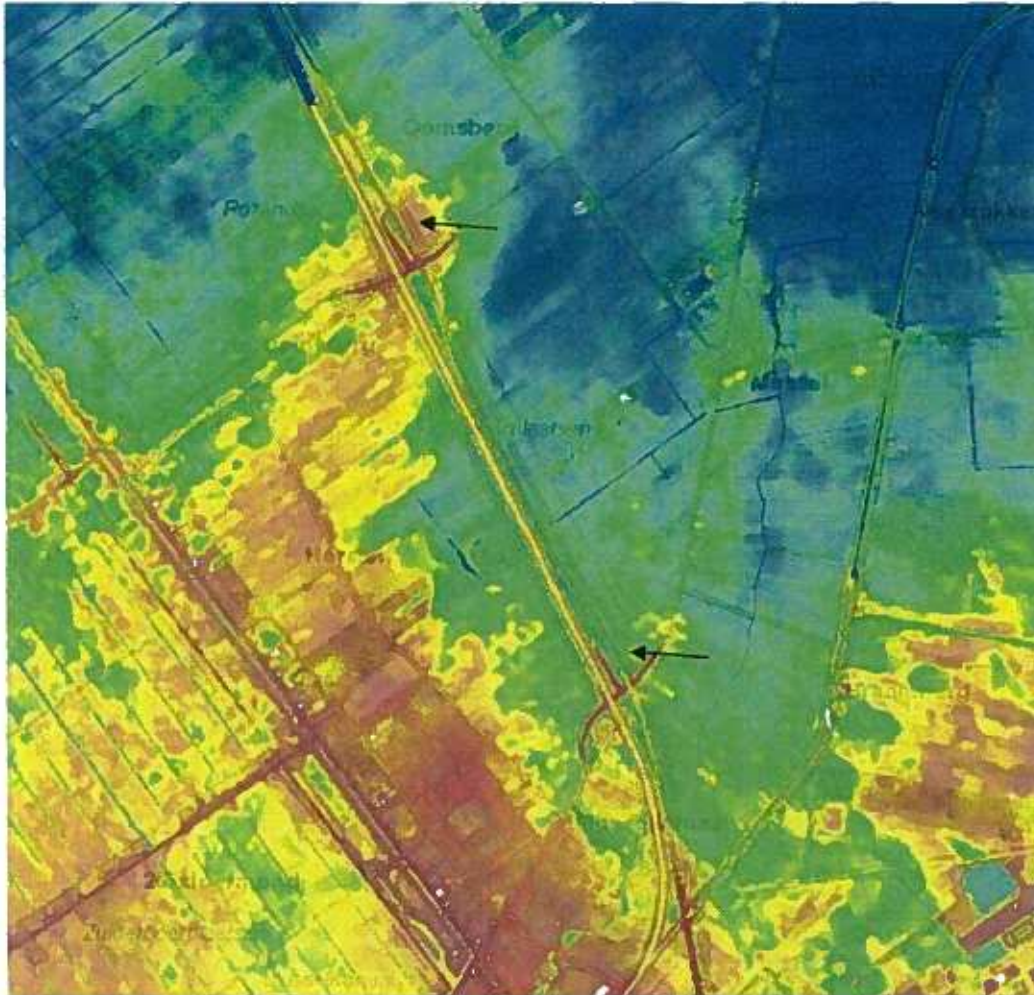
Informatie

Het plangebied is onderdeel van de N366, langs de oostzijde van het Kanaal Veendam-Musselkanaal ofwel A.G. Wildervanckkanaal. De N366 ligt ten oosten van de veenkolonie Musselkanaal. Het dorp Musselkanaal ontstond nadat in 1819 het Stadskanaal verlengd werd. In het midden van de 19de eeuw werd dit deel van het kanaal nog het Stads Musselkanaal genoemd.

Het noordelijk plangebied ligt volgens de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen op een dekzandrug (code Nr1) en dekzandwieling (code Nw1). Een klein deel van het noordelijk plangebied ligt mogelijk in een ontgonnen veenvlakte met een 15-40 cm dikke laag restveen (code oOv4; zie bijlage: Uitsnede fysisch geografische kaart). De fysisch geografische kaart geeft aan dat het zuidelijk plangebied in een dekzandvlakte ligt waar deels nog een 15-40 cm dikke laag restveen aanwezig is (codes Nv2 & oNv2). De bodemkaart toont in het noordelijk plangebied veldpodzolgronden, leemarm en zwak lemig fijn zand in het plangebied (code Hn21) en in

het noordwestelijk deel veengronden met een veenkoloniaal dek op zand met humuspodzol, beginnend ondieper dan 120 cm (code iVp; zie bijlage: Kaart archeologie). In het zuidelijk plangebied zijn volgens de bodemkaart voornamelijk moerige eerdgronden met een veenkoloniaal dek en een moerige tussenlaag op zand (code iWz) aanwezig. Ook komen in het zuidoostelijk deel veldpodzolgronden bestaande uit leemarm en zwak lemig fijn zand (code Hn21) voor. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) zijn de relatieve hoogteverschillen in de omgeving van het plangebied te zien (zie figuur 2). De hoge ligging op de dekzandrug en –welling van het noordelijk plangebied is duidelijk zichtbaar, het hoogste punt ligt rond 9 m +NAP. In het zuidelijk plangebied is een zandkopje aanwezig, het hoogste punt ligt rond 7,90 m +NAP.

Figuur 2: Hoogteverschillen in en om het plangebied (www.ahn.nl) De beide gebiedsdelen zijn aangegeven met een pijl.

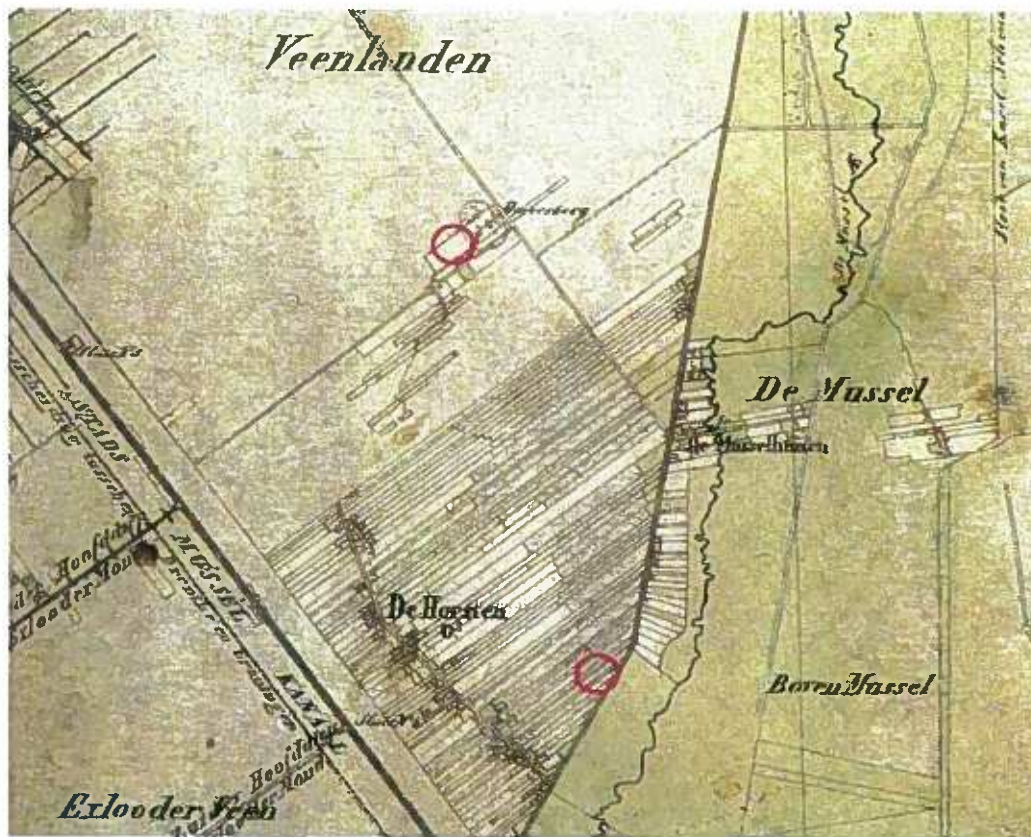
Podzolbodems, zoals voorkomen in het plangebied, ontstaan in goed ontwaterde zandgrond. Dit type bodem was in de prehistorie, met name de steentijd, geschikt voor bewoning. Doordat de zeespiegel geleidelijk steeg verslechterde de waterafvoer en vernatte het landschap langzamerhand. De vernatting had veengroei tot gevolg. Vanaf de bronstijd (of mogelijk al eerder) werden de dekzanden geleidelijk overgroeid met een pakket veen. Ook de hogere ruggen werden uiteindelijk grotendeels of geheel overdekt met veen. De bewoningsmogelijkheden van het plangebied en omgeving werden hierdoor bemoeilijkt of op den duur zelfs onmogelijk. Door de grootschalige veenontginningen die hier vanaf de 19de eeuw plaatsvonden, ligt de prehistorische zandondergrond in het plangebied nu opnieuw aan het maaiveld of is nog overdekt met een dun laagje restveen.

Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), ook zijn in het plangebied geen waarnemingen gedaan (geen waarnemingen geregistreerd in de archeologische database ARCHIS). In de omgeving van het plangebied zijn enkele AMK-terreinen geregistreerd en is een groot aantal vondsten gedaan (zie bijlage: Kaart archeologie). De AMK-terreinen betreffen twee terreinen waar vuursteen is aangetroffen (AMK-terreinen 7359 & 7360 en waarnemingen 18422 & 18423), mogelijk betreft het mesolithisch materiaal. Vondsten in de omgeving van het plangebied betreffen vuursteenmateriaal zonder nadere datering (waarnemingen 18425

& 415992), vuursteen uit het mesolithicum (waarnemingen 17681, 18421 & 238254), drie vuurstenen bijlen (waarnemingen 18416, 18417 & 18424) en twee houten wielen uit het neolithicum (waarneming 18420); een gebied dat benoemd is als *Celtic field* (raatakker) maar waarvan nieuwere gegevens duiden op een natuurlijk verschijnsel (waarneming 1139), een grote schatvondst van Romeinse munten uit de 4de eeuw (waarneming 18418) en een vondstlocatie van waarschijnlijk een aantal 4de-eeuwse Romeinse munten (waarneming 38544). Ook is op enkele locaties in de omgeving een beschrijving van het bodemprofiel gemaakt, hierbij werden geen vondsten aangetroffen (waarnemingen 238304 t/m 238306).

Het noordelijk plangebied is op het kadastrale minuutplan (gemeente Onstwedde, sectie C2) uit het begin van de 19de eeuw aangegeven als veenheide. De veenheide was het gemeenschappelijk eigendom van de marktgenoten van Onstwedde (watwaswaar.nl & hisgis.nl). Het gebied is niet ingericht, binnen de veenheide wordt alleen de Omersberg (Oomsberg) aangegeven (watwaswaar.nl). Ook het zuidelijk plangebied (gemeente Onstwedde, sectie C4) ligt op de veenheide in het 'Veld van Omersberg' (zie bijlage: Kadastrale minuut). In het midden van de 19de eeuw is de veenheide gedeeltelijk ontgonnen en bewoond blijkt uit de topografische militaire kaart uit 1852 (Grote historische atlas van 1851-1855). Zo loopt er een "ontginningslint" over het hoger gelegen gebied vanaf De Horsten naar de Omersberg. Het noordelijk plangebied ligt tussen twee bewoningsclustertjes (het tegenwoordige Eerste en Tweede Oomsberg) op deze hogere rug. In het zuidelijk plangebied zijn bouwlanden aanwezig (watwaswaar.nl; zie figuur 3). Op de Bonnekaart uit het begin van de 20ste eeuw is duidelijk aangegeven dat het hoogste punt van de omgeving (destijds 9,2 m) zich in het noordelijk plangebied bevindt (zie bijlage: Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart). Mogelijk is dit de oorspronkelijke Omersberg of Oomsberg. Het noordelijk plangebied was in gebruik als bouwland en het zuidelijk plangebied als bouwland, weiland en heide.

Figuur 3: Het plangebied op de topografische militaire kaart van 1852 (bron Grote historische atlas 1851-1855) Beide gebiedsdelen zijn globaal omcirkeld

Overweging en advies

In de (wijde) omgeving van het plangebied zijn archeologische vondsten gedaan uit de steentijd en Romeinse tijd. De aanwezigheid van een podzolbodem in zowel het noordelijk als het zuidelijk plangebied duidt op goede bewoningsmogelijkheden in de prehistorie. Ook de hogere ligging van het noordelijk plangebied op een dekzandrug was gunstig voor bewoning. In de twee deelgebieden van het plangebied bestaat dan ook kans op het aantreffen van archeologische resten. Doordat het prehistorische maaiveld gelijk is aan het huidige maaiveld

zullen mogelijk aanwezige archeologische resten dicht aan het oppervlak liggen. De aanpassing van de twee kruispunten zal daardoor mogelijk aanwezige archeologische resten verstoren.

Geadviseerd wordt om in zowel het noordelijk als het zuidelijk plangebied een archeologisch booronderzoek uit te laten voeren. Het booronderzoek vindt plaats ten oosten van de N366 en de parallelweg, op de locaties 2 en 4 (zie figuur 1). Het booronderzoek dient te bestaan uit 6 boringen per ha en zich te richten op de gaafheid van de bodem en de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Gelijktijdig met het booronderzoek dient een oppervlaktekartering te worden uitgevoerd.

De werkzaamheden die bij beide kruisingen in het gebied tussen N366 en het A.G. Wildervanckkanaal gepland zijn, namelijk locaties 1 en 3 (zie figuur 1), kunnen zonder voorbehoud van archeologie worden uitgevoerd. De bodem zal op deze locatie voor een belangrijk deel verstoord zijn door de aanleg van het kanaal en de N366.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut;
- Projectie van de huidige situatie op Bonnekaart.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

Archeologisch Informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Archeologische Monumentenkaart.

Brood, P., A.H. Hussen & J. van der Kooi (red.), 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Projekt Uitgevers, Groningen.

Grote Historische Topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Historisch Geografisch Informatiesysteem Groningen (hisgis.nl).

Luchtfoto's Google Earth/Maps.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw en overige historische kaarten (www.watwaswaar.nl).

Schroor, M & J. Meijering. 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000*. Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

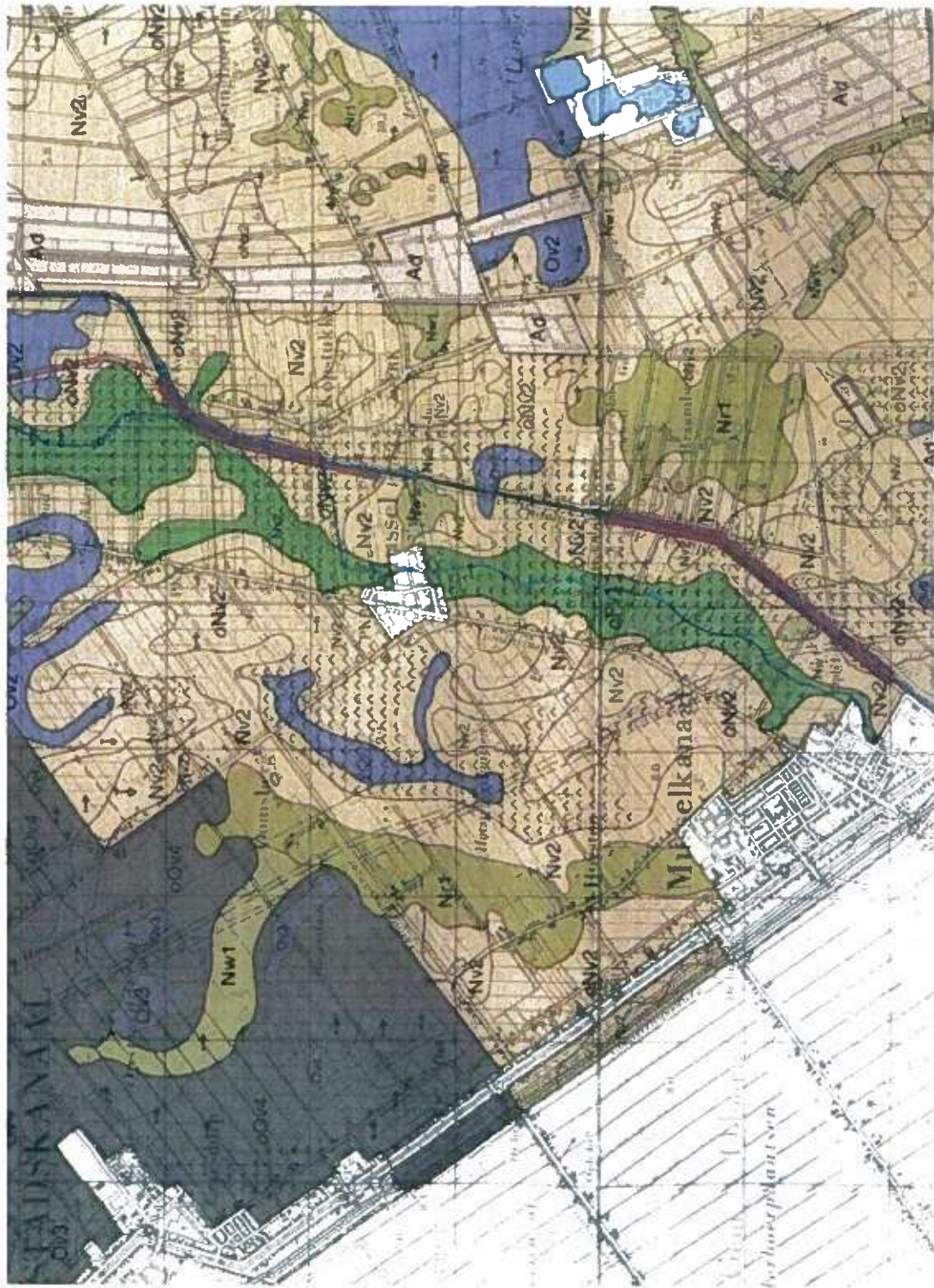
Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 - 8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 - 4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 - heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 - heden

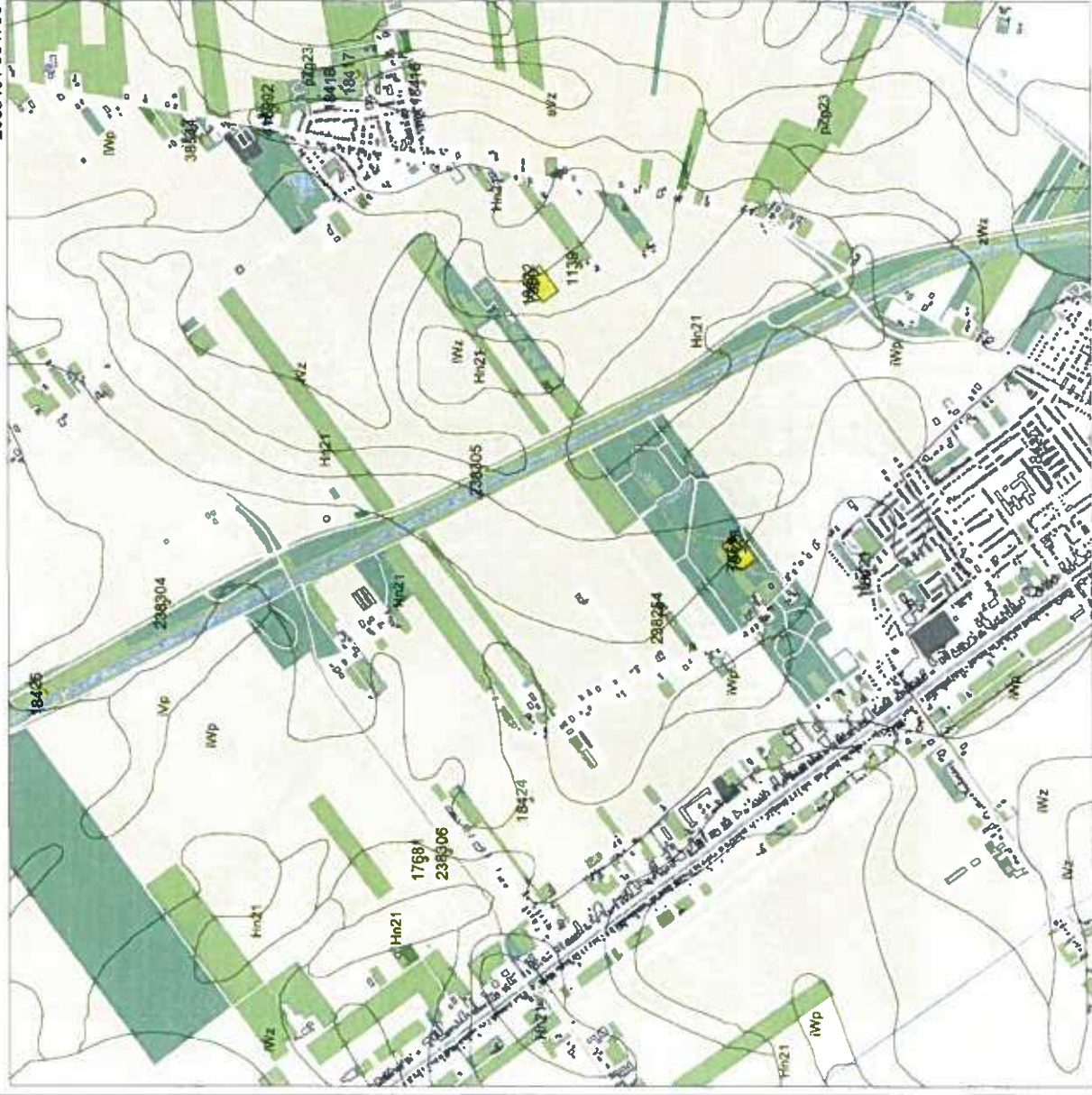
Uitsnede fysisch geografische kaart Musselkanaal en omgeving

Kaart archeologie N366 ter hoogte van Musselkanaal (gemeente Stadskanaal)

Combinatiekaart van AMK, bodemkaart en Archis

266546 / 554750

262281 / 550484

25-01-2011

Legenda

- WAARNEMINGEN**
- BODEM (c)Alterra
- HUIZEN
- MONUMENTEN**
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)**
- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekenj
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- oereng bodengebruik

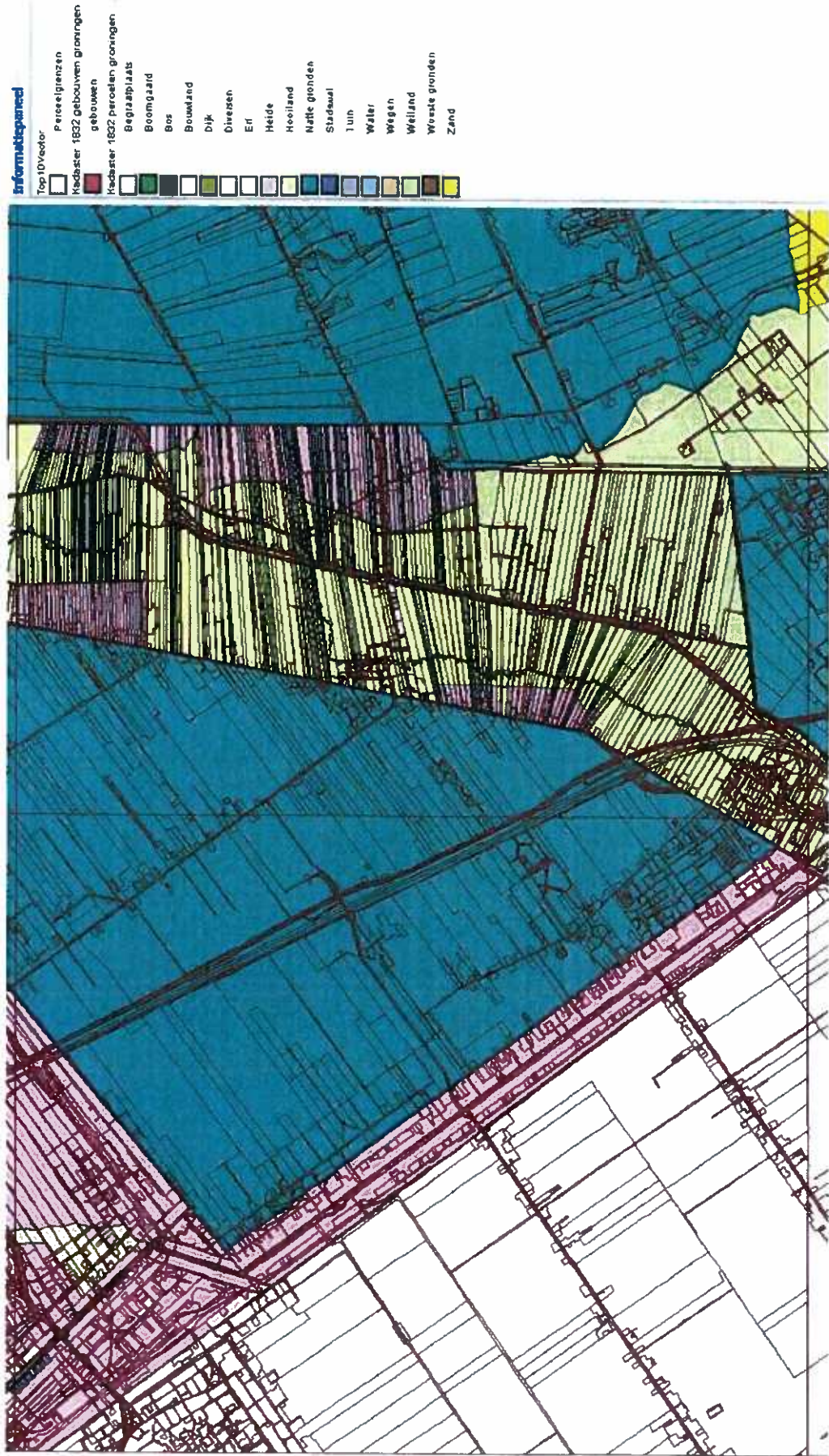

N

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
 Afdeling van Oudmonst, Cultuur en
 Wrochtstap

Kadastrale minuut plangebied twee kruisingen aan de N366 bij Musselkanaal met daar overheen een projectie van de huidige infrastructuur (bron: hisgjs.nl)

Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart: twee kruisingen aan de N366 bij Musselkanaal

